

TOTIVS MORBI
TEMPORIBVS

1777/46
5

E DECRETO

GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE
IN REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

D. IOAN. CHRISTLIEB KEMME

MEDIC. PROF. PVBL. ORDIN.

ET ACAD. IMPER. NATVR. CVRIOS. SODALI

PRO GRADV DOCTORIS

RITE OBTINENDO

D. XXI. DEC. C1D1DCCLXXI.

PVBLICE DISPVTABIT

A V G T O R

IOH. CHRISTIAN BEICKARDT

HALENS. MAGDEBVRG.

HALAE

LITTERIS HENEELIANIS.

tula-
-imo-
-loco
-c ba-
-ssime
-ssent,
-euol-
-erunt
-et fi-
-nuat
-bene-
-oluit,
-nu-
-spe-
-orilis

ILLVSTRISSIMO

ACADEMICVM SCRIPTVM

EXCELLENTISSIMO DOMINO

DOMINO

CAROL. IOS. MAXIMIL.

LIBERO BARONI

DE FÜRST

ET KUPFERBERG

POTENTISSIMI BOVARSSORVM REGIS

STATVS ET ARSTVS MINISTRO ACTVALS

STATVVM REGIOVM

OMNIVMQUE PROVINCIAVM

CANCELLARIO SUPREMO

RECTOR

HOC
ACADEMICVM SCRIPTVM

VENERABVNDVS

D. D. D.

TANTI NOMINIS

DEVOTISSIMVS CVLTOR

IOANNES CHRISTIANVS BEICKARDT.

§. I.

Totius morbi tempora quid?

Dum is, qui accidit homini, morbus definitos suos emetitur limites: tempus quoddam, plus minus extensum, praeterlabitur. Id in alia, eaque, ob insigniores scilicet, quae contingunt, morbi vicissitudines, clara ⁽¹⁾, interualla diuisum, *tempora morbi* definit, quae *uniuersalia* aut *totius morbi* vocare solent, vt nempe vtroque nomine simul innuant, esse adhuc ea ab his diuersa, quae ad singulas tantum morbi accessiones spectant atque *particularia* dicuntur ⁽²⁾. Ratio temporum totius morbi *constitutio morbi* salutaris ⁽³⁾.

§. II.

(1) GALENVS *de morbor. tempor. cap. 1. qualis res, inquit, aetatum differentia* animantibus est, talis res morbis sunt tempora. — Neque enim tempus simpliciter hoc vocabulo significatur, neque conueniens illud, in quo praesidia etiam consideramus, sed tantum morborum aetas, vt diximus, quae temporum vicissitudine immutatur, vt animal aetate.

(2) GALENVS *de crifib. libr. 1. cap. 2.*

(3) GALENVS *l. m. c. cap. 4. quod quidem, inquit, morborum constitutiones quamdam veluti eorum formam nominat* (scil. HIPPOCRATES),

§. II.

Temporum totius morbi recensio.

Temporum totius morbi quatuor quidem meminit HIPPOCRATES. Liceat nobis, in tanta cum huius rei claritate, tum locorum, quae excitari possent, vbertate, eum modo afferre, qui praestare nobis caeteris videtur. Dixit ergo (4): *continua quibusdam, ubi incepit, floret et viget maxime et in grauius tendit, circa iudicium vero in ipsoque iudicio extenuatur. Nonnullis vero leniter ac latenter incipit, increfcit autem in dies exacerbaturque, sed sub iudicium in ipsoque iudicio abunde emicat. Est ubi ex moderatis initiis augetur et exacerbatur, et simulatque aliquantisper vigorem acceperit, ad iudicium usque sub ipsumque iudicium rursus se remittit. Atque haec in omnem febrem omnemque morbum cadere solent.* Censuit itaque HIPPOCRATES, omnem solere morbum *incipere, increfcere, vigere et decrefcere.* Atque EVM plurimi sequuntur. CELSVS, qui non pauca HIPPOCRATIS loca latinitate donauit suaque fecit, haec, quae diximus, morborum tempora commemorat (5). Neque GALENVS, doctrinae HIPPOCRATICAE tenax, de via, quam triuit HIPPOCRATES, deslexit (6). Videri quidem posset, ac si IS nec sibi ipsi satis, nec HIPPOCRATI consentiat, quando, de particularibus tertianae temporibus, nimis forte, vt saepe solet, subtiliter disputans, sex meminit temporum, initium nempe, *inaequalitatis, aequalitatis* (incrementi), vigoris, decrementi atque *integritatis,*

secundum quam ex talibus et tantis conscribuntur vniuersalibus temporibus, minima quispiam comprehenderit coniectura — manifeste ostendit, se qualemcunque ex totius morbi temporibus compositionem morbi constitutionem nominare. Vid. etiam FOESII Oecon. HIPPOCR. ad voc. *νερασμοις.*

(4) Epidem. libr. I. sect. 3. pag. 967. edit. FOESII.
 (5) Libr. III. cap. 2.
 (6) v. g. de totius morbi tempor. cap. 1.

tatis, quae etiam, si modo ab eo, quod integritatis dixit, recesseris, singulis febrium continuarum accessionibus, in tractationis progressu, accommodat (7). At enim vero excusate haec facta esse iudicio. Placuit enim GALENO, qui, quod fateor doleo-que, sophistae hic personam agit, tempus cum incrementi, tum decrementi ea ratione dirimere, ut quidem *illud* vel inaequalis, vel aequalis incrementi esse censeat, in *hoc* vero accessio vel decrescat solum, vel plane desinat. Factum inde, ut, his subtilitatibus auspicato super sedens, quatuor modo accessionum tempora recenscat (8). Quod vero ne quidem omnibus, qui quondam vivere, medicis quatuor ista totius morbi tempora probata sint, vel GALENVS nos docer. Nonnulli, inquit (9), *vigorem unum esse tempus dicunt, quod intellectu solo deprehenditur; alii vigorem, ut in synochis, non esse uniuersum: alii vigorem ad breue adeo principium reducant: alii in his non solum, sed etiam in reliquis omnibus morbis principium auferunt: quidam interim et declinationem tollunt, si morbus ex abscissione, ut illi dicunt, solutus sit.* Licet demum praestantissimi nostrae aetatis medici vtilem HIPPOCRATIS et GALENI de totius morbi temporibus doctrinam sequantur: e re tamen medicae artis fore censuit ZEVIANI, si, missis istis, aliud longe maioris dignitatis consideretur, cuius tantam, quantam meretur, rationem minime habuissent veteres, quodque *primum temporis interuallum* vocauit (10). Atque ab eo sermonis initium caperem, nisi veterum nobis doctrina,

A 2

na,

(7) *de morbor. tempor. cap. 4. seqq.* Caue, existimes, haec HIPPOCRATICAE doctrinae contraria videri non posse, cum ad particularia tantum morborum tempora spectent. Quot enim accessionum, tot sunt tempora totius morbi.

(8) *v. g. de crisl. libr. III. cap. 4.*

(9) *de totius morbi tempor. cap. 1.*

(10) *Seviani neuendeckte Quellen von den Prognostiken, Leipz. 1760. pag. 16.*

na, ut clarissimi scilicet viri sententiam suas ad rationes reuocare possimus, praemittenda esset.

§. III.

Principium morbi.

Non immerito sibi GALENVS videtur THESSALVM vituperare, cui quidem placuerit ea, quae reprimunt, in morborum principiis commendare, neque tamen, quo pacto quispiam principium cognoscat? definire, cum hoc non paruum habeat dubitationem (11). Moner etiam (12), morbi principium statuere conueniens non leuioris esse negotii. Digna itaque haec res est, quae paullo exactius indagetur. Principii autem morborum duo sunt, de quibus hic differendum, extrema aut termini. De eius initio ordiar.

§. IV.

Initium huius temporis.

Solent morborum plurimi ante, quam erumpunt, praenunciis quibusdam suum aduentum signis annunciare. Atque ea in plures morbos cadunt. *Vigilant, cibos fastidiunt, capite grauantur, segnes et ad motum pigri sunt, toto corpore lassitudinem sentiunt, aliaque id genus infinita patiuntur plurimi aegrotaturi. Atque haec adueniunt primo modice, verum semper augetur magis* (13). Quae, quando in quopiam obseruamus, dicere solemus, *eum male se habere.* Iam vero sunt, qui, ab ingressu eorum signorum, initium morbi definiunt. Quod autem egregie falsum est. Nonne enim absolum esset, si quis veller morbum acutissimum longioris durationis concipere? Et tamen tenentur hi, quorum sententiam ad examen reuoco, istiusmodi acutissimos morbos fingere, cum in vulgus notum sit, eos, qui incidunt demum in

(11) *de crisi*. libr. I. cap. 4.

(12) *de dieb. decretor.* libr. I. cap. 6.

(13) GALENVS *de dieb. decret.* l. m. c.

acutissimos morbos, diu sese quandoque male habuisse. Neque minus rationi repugnaret, si quando meum in vrbe quadam aduentum definiens, id plane tempus designarem, quo aliam reliqui. Quod vero maxime oportet istos rationi consentaneum habere. Vt enim *tendere ad locum* sese habet ad id, quod *aduenire ad locum* dicimus, sic *signa praenuncia* sese habent ad *praesentem morbum*. Intelligitur quoque, quod, quando principium morbi (e. c. peripneumoniae) in quaestionem venit, vox illa *morbi* minime idem significet, ac vocabula *laborare, aegrotare, aegritudo, aduersa valetudo* (das Uebelbefinden, Uebelauffeyn), quibus commode vimur, quando de morbo *indefinito* sermo est, sed potius morbum *definitum* (peripneumoniam) spectet. Atqui morbus, quando signa eius praenuncia comparent, licet aegrotet homo (er befindet sich nicht recht), nondum tamen adest. Quo ergo pacto eius, nondum praesentis, initium cogitari possit? fateor omnino me perspicere non posse. Morbi etiam repente quandoque subitoque adueniunt (14). Numquid illi forte initio destituuntur, cum symptoma nullum praecedat? Medicorum denique sapientiores et principes toti ab ista sententia absunt. Dixit HIPPOCRATES: *lassitudines sponte natae morbos praenunciant* (15). Debuisse sane, illi opinioni addictus, dicere: *DESIGNANT* (16). *Morbi initium*, inquit GALENVS (17), *tempus illud ipsis putandum est, cum MANIFESTO FEBRICITARE INCIPIENTES decubuerint. Non enim idem sunt capitis dolor et febris, sicut*

A 3

(14) GALENVS l. c.

(15) *Aphorism.* II. 5.(16) de HAEN *rar. med.* VIII. pag. 74. *Seviani l. c.* pag. 31. Conf. quoque aegrorum historiae, quas in libr. *Epidem.* consignauit HIPPOCRATES, manifesto scilicet docentes, quod GALENVS adfirmat, HIPPOCRATEM non ubi primum capite doluit aeger, sed cum primum febricitauit, morbi initium constituisse. Vid. HAEN l. c.

(17) l. m. c.

sicut nec vigilia et cibi fastidium, et totius corporis grauitas, vel lassitudinis sensus; verum singula haec, diuersa quaedam a febre existentia febrem denunciant — HIPPOCRATES enim — non ubi primum capite doluit, sed cum PRIMVM FEBRICITAVIT, morbi initium constituens. Forte tamen de veritate magis desectunt, qui principium morbi decubitu aegri dimetiuntur. Quot enim aegri numquam decumbunt! Addi possunt, quae pulchre notat GALENVS (18). Vbi iam decubuerit, inquit, non morbi, sed decubitus esse principium. Quin etiam, quod fortiores quidam sunt, malique patientes: item quod detinentur a quodam in civili actione, longiusque eunt et procul a domo deducuntur, atque ob alias huiusmodi causas possit quis nondum decumbere, sed male affectus quidem esse: si sane mollis quispiam animo, imbecillis, timidus, et de qualibet leui causa suspiciosus, statim decumbit. Cuius igitur decubitus morbi initium putandus, nemo facile inuenerit. Neque vmquam HIPPOCRATI ea mens fuit, vt crederet, posse, ex decubitu aegri, principium morbi definiri. Toties enim hominum meminit, qui aegri non decumbebant, sed in erectum stantes diuexabantur (19). Vox praeterea decumbere IPSI in vsu est, quando de his, qui graui morbo laborant, loquitur (20).

De-

(18) l. m. c.

(19) Epidem. libr. I. pag. 938. 943. 944. libr. III. pag. 1089. IIII. vbi APOLLONIVS occurrit, qui diu reclus et obambulans morbum sustinuit.

(20) FOESIUS in not. ad libr. I. Epidem. pag. 939. Quandoque quidem, ni fallor, illud decumbere sic vsurpat HIPPOCRATES, vt eo initium morbi indicet. HEROPYTHVS v. g. reclus et obambulans ex capite doluit, NEQVE VERO MVLTQ. POST DECVBVIT. Is habitabat ad superiorem tractum; febris erat ardens, acuta (libr. III. Epid. pag. 1106). Innumera tamen alia HIPPOCRATIS loca suadent, verbo decumbere EVM complecti illa: EX FEBRE, quae verba aut similia ipsis plerumque addidit, non additurus certe, cum adeo sit breuitatis studiosus, si decubitus aegri et initium febris IPSI eadem essent. PHILISCVS primo die DE-

CV-

Denique GALENVS monet ⁽²¹⁾, HIPPOCRATEM, morbos cum in erectis et stantibus, tum in decumbentibus obseruantem, eosdem de ambobus dies decretorios pronunciaſſe. Quibus ergo ſententiis expoſitis, quo demum tempore morbus incipiet? Eo ſane, quo primum definitus quidam morbus adest. Perſpeximus enim, HIPPOCRATEM, cum quis primum febricitauit, morbi initium conſtituiſſe; GALENVM quoque aſſeruiffe, illud tempus mor-

CVBVIT EVMQVE FEBRIS ACVTA PREHENDIT (*Epid.* libr. I. Aegr. 1.); CRITONI erecto et obambulanti pes vehementer dolere ex pollice coepit, eodem die DECVBVIT CVM HORRORE et ſtomachi faſtidio aliquantulum INCALESCENS (l. c. Aegr. 9.); quidam in *Dealcis* hortis decumbens ex leui occasione VEHEMENTI FEBRE CORREPTVS DECVBVIT (*Epid.* libr. III. ſect. I. Aegr. 3.); EX PHRENITIDE laborans primo die DECVBVIT (l. c. ſect. 2. Aegr. 4.); APOLLONEVS aliquantulum primum INCALVIT, DECVBVIT (l. c. Aegr. 13.); adoleſcens quidam longo tempore INCALVIT ET DECVBVIT (l. c. Aegr. 16.). Quam itaque primo loco excitauit HEROPYTHI hiftoriam, oportet nos e ratione explicare: HEROPYTHVS de capitis dolore conqueri coepit, non multo poſt graui febre correptus erectum ſe ſuſtinere non potuit, erat autem ea febris ardens, acuta. Neque licebit nunc eo loco ſic abuti, vt HIPPOCRATEM cenſeamus, ex aegri decubitu, morbo initium conſtituiſſe. Sed oportebit nos iſtam ſententiam eo magis amplecti, quo minus aegrotorum hiftorias perlegentem latere poteſt, HIPPOCRATEM, de initio febris diſcrentem, variffime ſolius aegrorum decubitus mentionem indicere, frequentiſſime vero febris, omiſſo decubitu, meminiffe (*Epidem.* libr. I. aegr. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. libr. III. ſect. I. aegr. 1. 2. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. Sect. 2. aegr. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15.). Qui haec perpendit, intelliget, quare dixerit GALENVS: morbi initium illud iſtis putandum eſt, cum MANIFESTO FEBRICITARE INCIPIENTES DECVBVERINT.

(21) l. m. c. Quando vero plane iidem dies decretorii, in aegros cum erectos, tum decumbentes, cadunt: non potuit ſane HIPPOCRATES initium morbi ex decubitu definire.

morbi esse initium, cum manifesto febricitare incipientes decubuerint (22).

§. V.

(22) Videri quidem posset, ac si vox ista: DECUBUERINT, innuat, GALENUM arbitrari, tunc demum morbi esse initium constituendum, quando quis non modo manifesto febricitare incipit, sed etiam decumbit. Cui vero sententiae partim ea, quae in eodem cap. leguntur, aduersantur, partim nexus verborum repugnat, qui quemcumque facile docet, GALENI sententiam eo vergere, quod decubitus aegri non nisi tunc sit incipientis morbi signum, quando manifesta febris signa simul comparent, quodque haec non ille initia morborum prodant. Recte itaque ZEVIANI negavit, GALENUM initia morbi tempore, quo primum decubuit aeger, dimetiri; minus autem bene iudicat, GALENUM censuisse, ex illo ea tempore morbo constitui debere, quo aeger onus grauius quam maxime sentit (wenn er die Last, welche ihn beschwert, am deutlichsten fühlen kann). Non nego, potuisse in eam sententiam, quae sequuntur, GALENI verba clarissim. virum adducere. *Finge enim, inquit, si voles, latere nos quoque acutae febris initia, sed mirarer, si diuina hora aegrotantem, licet omnino sensus expertus sit, latuerit.* Quodsi autem IPSI placuisset, id asserere paulo accuratius pendere: totus, arbitror, ab ea sententia abfuisset. GALENVS enim l. m. c. de febribus tantum acutis loquitur; poterat etiam earum consideratione contentus esse, cum in eo occupatus sit, ut commonstret, posse nos eorum morborum, in quos decretorii dies cadunt, initia, tanta, quanta opus est, certitudine cognoscere, notumque sit, illos in febribus tantum acutis exspectari. Quod vero hinc modo febribus tribuit GALENVS, non oportet nos statim eo torquere, ut id omnibus EVM morbis adsignasse iudicemus. Neque res ipsa permittit, ut ZEVIANI sententiae calculum adiciamus. Verba ista: am deutlichsten fühlt, praegressam sibi quid vindicant, quocum sensatio, quam nunc percipit aeger, conferri queat. Nonne vero repente quandoque morbi incidunt? Quam facile praererea, ea sententia admissa, initium morbi cum morbo magis magisque increcente confundi posset! Increcentem enim morbum, maxime vero in statu constitutum, incipiente manifestius sentit aeger. PHILISCVM febris acuta apprehendit, postridie ingrauescentibus omnibus (HIPPOCR. Epid. libr. I.

§. V.

Initii morborum diagnosi et anamnesis.

Incipientis itaque morbi notitia habetur, quando primum signa definiti morbi essentialia in conspectum proueniunt. Atque ideo si magnus, si acutus morbus aegro accidat, vel praesente medico, vel, eo etiam absente, aut aegri ipsi aut adstantes accurate possint, quae primum comparuere, phaenomena, enarrare initium morbi, vix vlli erit dubitationi subiectum, sique quis forte incidat error, is certe tanti esse nequit, ut in rationem veniat. Monuisse mihi haec GALENVS videtur, quando febris, inquit, *inuadens, maximeque acuta, neque nos, neque idiotam quemlibet latere potest. Finge autem, si voles, latere nos quoque, sed mirarer, si diutius hora aegrotantem, licet omnino sensus expers sit, latuerit. Putemus itaque, inuasisse hora decima, sit autem verum initium, quod non decima, sed hora nona contigerit. Quid hoc ad dies decretorios? In hoc artis medicae opera nimis, ut vides,*

libr. I. aegr. 1.). Quonam die febris incepit? Postridie sane onus grauius manifestius sensit aeger. Narrat GALENVS (*de tor. morb. tempor. cap. 6.*): *scirrhusos tumores subinde in cruribus conspexi statim ab initio, sine inflammatione, constitutos, tribus interdum et quatuor annis paulatim auferentes, sine manifesto necessarium cruris actionum impedimento; temporis autem processu, propter magnitudinem conspicuam, postea ingressui quoque molestos.* Numquid recte dici potest, post quatuor demum pluresque annos eos scirrhus incepisse? Id absolum sane esset. Attamen eo demum tempore maxima aegri senserunt incommoda. Denique eam sententiam amplectentes oporteret nos, quod ad initia morborum spectat, quam frequentissime aut errare aut dubios haerere. Numquam enim facile definiti tempus poterit, quo aeger sua, quae patitur, incommoda quam maxime sentit. Plura certe in eam sententiam dici possent, iis vero non opus est. Forte etiam omnis ad impropiam ZEVIANI dictionem error redit.

B

des, pereunt, quod aegrotantium nonnullos hora una latuit --
 Iam quidem morbi principium medicis facillime cognoscitur (23).
 Sed tamen diffidendum minime, obuenire quandoque obscura mor-
 borum initia. Id quidem facile ferri posset, quod leuissimi ple-
 rumque morbi sensibus sese nostris, suam ob paruitatem, subdu-
 cant. Eos enim nec dignoscere, nec curare dignantur medici (24).
 Minus quidem bene plurimorum, qui longi sunt, morborum
 principia ignorantur; iis enim intellectis, exactius sine dubio tem-
 pus, per quod durant, quoque soluuntur, definire possemus.
 Longe autem malignius caremus quandoque exacto morborum
 acutorum principio, cum id tanti sit, in formanda prognosi, mo-
 menti. Medicus plerumque aegro, morbum acutum parturienti,
 non adstat; neque semper contingit, ut eius nobis morbi princi-
 pium, ex aegri aliorumque narratione, innotescat. Non raro
 apud multos, potissimum plebeios, contingit, ut, seu ingenio, seu
 morbo stupidi, ignorent qua die, qua diei hora primum morbi
 experirentur insultum, et ut, quotiescunque de integro examinaren-
 tur, vacillent. Vbi nunc ab eorum consanguineis necessariisue id
 rescire non datur, res dubia manet. Dantur numero plures,
 qui initia morbi exacte teneant, sed ubi dubites, utrum cum in-
 commodis principio perceptis acuta, qua laborant, febris una
 occeperit, an vero accesserit postmodum (25). Quibus in cast-
 bus interdum rigorosius, quod a prudenti medico instituitur, exa-
 men tenebras quantacunque ratione dispellit. Redeunt sane eo
 omnia, quae verbosius tradit de HAEN praeepta (26). Suadet
 enim, ut, in dubiis hisce casibus, HIPPOCRATEM imitemur;
 e CVIVS ideo libr. *Epidem.* multa excitat loca, quae docere nos
 iudicat, qua demum methodo febris acutae initia cognouerit.
 Quae

(23) l. c.

(24) GALENVS l. c.

(25) de HAEN l. c. pag. 73.

(26) IDEM l. c. pag. 74. seqq.

Quae vero clarissima eorum sunt, id vnice euincunt, HIPPOCRATEM non ex signis praenunciis, sed ex manifesta febre, primum comparente, feбри initia sua constituisse. Atque id GALENVS iam edixerat. Interea accidit quandoque, vt ne ea quidem sollertia methodusque sufficiant. *Diffitendum non est, dubium superesse nonnumquam tale, vt incertitudo per totum morbi decursum perseueret, nec morbus ad demonstrationem regularum hippocraticarum vilo modo sit accommodandus* (27). Iudicabit forte quis, posse nos, vt morbi tunc principium inueniamus, decretoriis diebus vti. Quando enim dies 4. 7. 11. 14. 17. 20. decretoriorum praecipui sunt: recte quidem conicere possumus, id, quod obseruatur, iudicium in acuta febre, cuius initium in dubitationem venit, incidisse in vnum alterumue dierum, quos dixi. Ex eorum numero is iam erit decretorius constituendus, cui dubia aegri aliorumque commemoratio maxime respondet: atque natura morbi (28). Quo itaque inuento initium morbi definitur facile. At enim vero ea methodus, omissis aliis multis magnisque, quibus premitur, difficultatibus, ideo certe nemini arridere potest, quod maximam illam, ob quam ista, quae in inueniendo morbi principio versatur, indagatio instituitur, vtilitatem tollit. Ea enim spectat ad decretorios dies, qui, vt accurate definiantur, morborum sibi initia cognita vindicant.

§. VI.

Finis principii. Initium augmenti.

HIPPOCRATES; cuius certe viri ingenium longe extitit subtilitatum nugis, vmbrae hominum deliciis, superius, numquam, quantum scio, illius meminit principii morborum,

B 2

rum,

(27) IDEM l. c. pag. 78. 79.

(28) HIPPOCRATES *Epidem. lib. I. p. m. 964. Quae paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur. Quorum autem exacerbationes in imparibus sunt, in imparibus iudicantur. Confer. COPE demonstr. prognost. HIPPOCRATIS pag. 58.*

rum, quod **INDIVISIBILE** dixerunt **EIVS** aetatem sequentes medici. Eo scilicet nomine istud ipsis venit principium morbi, quod in exacte primo morbi insultu, omni latitudine destituito, consistit (der erste Augenblick einer Krankheit) ^(28*). Quod ergo, cum nec ipsum sensibus usurpari, nec vicissitudines morbi declarare, nec eius medelam dirigere queat, nostra omnino indagazione est inferius. Celebrius est nomen **PRINCIPII SECVNDVM LATITVDINEM** (der Anfang einer Krankheit), cuius **HIPPOCRATES** mentionem, plus vice simplici, iniicit; quodque ex **EIVS** doctrina, monente **GALENO**, ad tertium in acutis quartumue diem pertingit ⁽²⁹⁾, cuius nos tamen rationem habere non possu-

(28*) **GALENVS** de crisib. libr. I. cap. 4. si primum, inquit, exquisite aduentum pro principio morbi totius statuere oportet, **INDIVISIBILE** erit atque **SINE TEMPORE**. Ibid. cap. 19. affirmat, illud consistere in primo insultu, qui **SIMPLEX** sit et **LATITVDINE CAREAT**. confer. quoque van **SWIETEN** Commentar. Tom. II. §. 590. qui **AETII** locum, huc spectantem, excitat. Quod caeterum **HIPPOCRATES** illud neglexerit, vel ex **GALENI** scriptis patere potest. Manifesto enim (de morbor. temp. cap. 2.) docet, omnes propemodum medicos, qui **ARCHIGENEM** praecesserint, initium quoddam cuiusque morbi dixisse, non primum illum simplicem duntaxat insultum, sed temporis longitudinem latitudinemque notatu dignam aliquando ipsi adscripsisse. Neque minus (de tot. morb. temp. cap. 2.) multa alia, inquit, partim **HIPPOCRATES**, partim alii medici omnes veteres memoriae prodiderunt, quibus non primae accessionis impetum (cum antea nominauerat primum tempus accessionis primae), sed longum magis tempus principium esse nobis persuadent, nempe quo sanguinem derrahere et clystere vri possimus etc. Quod caeterum, quae sequuntur, morborum principia indiuisibile illud complectantur, nemo non videt. Hinc **GALENVS** febris, inquit, ubi principium illud sine latitudine fecit etc. (de crisib. l. c. cap. 7.).

(29) **GALENVS** l. m. c. cap. 6. 7. 8. 18. 19. Quae itaque phaenomena die primo, secundo, tertio, quartoue comparent, in principio (circa initia) accidisse

possimus, quod temporis quidem, sed non morbi vicissitudinibus notabilioribus responderet (30). Superest itaque tertium, quod VERVM vocabimus (der erste Zeitraum einer Krankheit), cum id morbi nos vicissitudines docet (31).

§. VII.

HIPPOCRATIS, GALENI, AETII, aliorumque medicorum
ea de re iudicia.

Cuius autem, ut finem definiamus, oportet nos ad augmenti initium respicere. Non habetur enim exquisita principii cognitio, antequam incipiat adscensus (32). Dixit HIPPOCRATES (33): ad dignoscenda morborum principia, considerandum, an confestim efflorescant. Quod ex incremento manifestum fiet.

B 3

In-
cidisse dicuntur. GALENVS vero, quando illud huic principio tempus constituit, non solum, ut ipse (l. c. cap. 8.) fatetur, HIPPOCRATEM sequitur, qui, famosam illam, quam immortalis senis nomine dignati sunt faciem delineans (*Praenotion.* p. m. 36. 37.), primo dicit: si per INITIA morbi talis facies fuerit, dein vero subiungit: si vero VETUSTIORE iam morbo, aut TRIDVO, aut QVATRIDVO, talis facies extiterit etc. sed videtur quoque mihi aliam addidisse rationem. Postquam enim (cap. 7.) notauerat, principium illud morbi in prima eius accessione contineri, monet, secundam accessionem in laterali morbo plerumque tercio die fieri. Atque eius indolis morbi acuti dantur plures. Forte non inuutilis labor esset, si quis sententiam GALENI aegrotorum historis, ab HIPPOCRATE consignatis, ubi principium illud toties occurrit, comparare veller. Quo vero oportet me superfedere.

(30) Neglexit id quoque GALENVS (l. c. cap. 8.). Alias vero quam utilissime spectatur, ob condiciones ac mutationes scilicet, quae, eo labente, adesse et accidere possunt, quae sane prognosin et diagnosin illuminant, medelam dirigunt, atque cognoscendis differentiis morborum accidentalibus inferunt. Ideo toties eius meminit HIPPOCRATES.

(31) GALENVS l. cc.

(32) GALENVS de cris. libr. I. cap. 9.

(33) Epidem. libr. II. pag. m. 998. Aphorism. I. 12. CELSVS l. e.

Incrementa autem ex ipsis morborum circuitibus et ambitibus. Ex quibus iudicationes etiam ipsae cognoscantur, atque ex accessionum (quae in circuitibus sunt) inter se commissione, num maturius, aut diutius, aut magis affligent, nec ne. Eadem plane notavit GALENVS. Numquid morbus, inquit, augeatur, non ex eo tantum coniecturari oportet, quod accessiones anticipent, sed etiam earum longitudinem oportet annotare et magnitudinem quoque ac morem (34). GALENVS tamen in toto fere, quem de crisi- bus conscripsit, libro primo, id agit, vt ostendere studeat, proprium uniuscuiusque morbi principium coctionis signis determinari, sic, vt tunc primum finiatur, quando coctionis signa appa- ruerunt, eamque doctrinam quam optime his, quae docuit HIP- POCRATES, respondere (35). Sollicite itaque coctionis signa, quae sputa, excrementa aluina et urinae manifestant, describit (36); monet tamen, principii finem manifestiora coctionis signa expe- rere (37). Comparat id alio loco generationis tempori in animanti- bus (38), passimque exempla, vt suam confirmet et illustret sen- tentiam, adducit (39). Memor etiam morborum, qui vires elu- dunt, morbi, inquit, tempora tunc partim simili modo cum praedictis sumuntur, partim dissimili, siquidem initium similiter in morbi generatione constituitur, ascensus non in concoquendo, si- cut in iis, qui supersites futuri sunt, sed in cruditate letalibus- que signis consistunt (40). Tumorum denique, qui lentius gene- rantur, augmentum eo videtur tempore constituere, quo facti in- crescunt (41). Atque haec de principio augmentoque totius morbi;

- quae
- (34) *de crisi*, libr. I. cap. 3.
 (35) l. c. cap. 8.
 (36) l. c. cap. 5. 9.
 (37) l. c. cap. 5. 7. 11. 12.
 (38) l. c. cap. 17.
 (39) *de morbor. tempor.* cap. 1. *de coc. morb. temp.* cap. 1. et plur. locis.
 (40) *de coc. morb. temp.* cap. 3.
 (41) l. m. c. cap. 8.

quae latere quandoque et breuissima esse, largitur (42). Quod vero ad accessionum febris initia et adscensus spectat: ea tertiae maxime exemplo illustrat, censetque, principium in frigus febrile, adscensum in successiuum caloris febrilis augmentum cadere (43). ARTII locum affert V. SWIETEN (44), e quo patet, ILLVM principium augmentumque morbi exacerbationum qualitate et concomitantium symptomatum aut lenitate, aut augmento cognouisse. Quod restat demum celeberr. V. SWIETEN *initium*, inquit, *febris vocari poterit primum illud tempus, quo actiones laesae apparent quidem, neque tamen nondum subito increlescunt vel augentur numero molesta symptomata; uti aliquando in continuis febribus observantur, quod primis diebus aegri sepe in eodem statu maneant. Auctis dem actionum laesionibus, et maiore cum velocitate ascendente morbo, posset vocari illud tempus morbi incrementum* (45).

§. VIII.

Definitur morbi principium.

Prudentiores itaque, quotquot sunt, medici principium morbi id esse tempus iudicant, quod, ab ingressu phaenomenorum definiti morbi essentialium (§. IV. V.), ad proximam vsque notabilem eius vicissitudinem (§. VII.), praeterlabitur. Eam vicissitudinem oportet ita esse comparatam, ut nouum morbi statum nouam phaenomenorum seriem producat. Quenam ergo eo referri possunt? Morbi phaenomenis cum assidentibus (mox apparentibus, synedreuontis), tum accidentibus (superuenientibus, epiphaenomenis, epiphaenomenis) stipantur (46). Vtraque definiendis morborum principiis inferuiunt. Atque illa quidem quando

(42) l. m. c. cap. 6.

(43) de cris. libr. I. cap. 3. de rot. morb. temp. cap. 5. 6.

(44) de morb. tempor. cap. 4. §.

(45) l. c.

(46) l. c.

longe, quam antea, magis eminent, siue magnitudinem eorum, siue diurnitatem spectes, morbi augmentum produunt. Etenim GALENVS, licet multum videatur ab aliis, qui, quod asserimus, manifesto probant, recedere, non dubitat tamen de adscensus praesentia, quando poroxyfimi anticipant, protrahuntur, exacerbantur (§. VII.). Neque negat, vt §. cit. perspeximus, cruditatis augmenta, in morbis peioribus, adscensum indicare. Signa vero cruditatis assidentia sunt. Denique, tempora inflammationis describens (47), in maiore partium distensione eius augmentum ponit. Sed distensionem partis inflammatae synedreuontis adnumerare nos oportet. Quae vero licet ita sint, *epiphaeuomena* tamen non minus spectanda veniunt. Urget id aperte GALENVS, qui non solum ad coctionem, sed ad superuenientia quoque morbi phaenomena nos attendere iuber (48). Neque certe aut HIPPOCRATIS, aut AETII sententia illi asserto repugnat (§. antec.). Vt itaque PRINCIPIVM MORBI tempus illud dicendum sit, quod, cum morbi ingressu incipiens, eo momento in adscensus degenerat tempus, quo morbi phaenomena aut assidentia notabili in gradu exacerbantur, aut epigenomena memorabilia accidunt.

§. IX.

GALENI sententia (§. VII.) ad examen reuocatur.

Non obscure celeberr. v. SWETEN eam, quam dixi §. VII. GALENI sententiam, falsitatis arguere mihi quidem videtur. Patet enim, inquit (49), quod morbi principium latius extendit GALENVS, quam hodie plerumque fieri solet; nam ex ELVS doctrina principium morbi notabilem etiam partem comprehendere illius temporis, quod NON ABSQVE RATIONE incre-

(47) GALENVS de cris. libr. I. cap. 5.

(48) de rot. morb. temp. cap. 3.

(49) de cris. l. m. c. et cap. 3. 4.

incrementum morbi, vel ascensus hodie vocatur. Atque sic iudicat vir celeberrimus, non satis bene a GALENO actum esse, quando manifesta coctionis signa expectat, antequam principii finem adesse enunciet. Crederem tamen, manes GALENI defendi posse. Meminisse autem nos oportet, GALENUM ad febres maxime acutas hic respicere, in quas cruditas, nemine id facile reprobante, cadit; EVM negasse minime, morborum cum initia, tum augmenta, ex circuituum symptomatumque ratione, definitum posse; manifesta denique coctionis signa, quae, ex EIVS doctrina, morbi initia ab augmenti tempore separant, non excludere omnem morbi cruditatem, sufficit enim ipsi, manifesta *incipientis* coctionis signa notare. Quibus ita constitutis, non absona mihi GALENI sententia videtur, neque multum ab aliorum placitis recedere. Coctio naturae est opus, quod vires humani corporis praestare adnituntur. Robusta itaque natura, irritata a materia cruda, fortius agere incipit; soluit, attenuat, mutat, commiscet crudum; coctionem perficit. Quare fieri aliter non potest, quin coctionis initia in augmentum morborum cadant (50). Nonne itaque GALENI sententia aliorum placitis responder? Debilis contra ea, quacumque ex causa, natura ferendo oneri impar est; superatur vi morbi; augetur cruditas; crescunt phaenomena; adiunguntur plura; morbi fit augmentum (§. ant.). Nonne itaque recte GALENVS dixit (§. VII.), tempus augmenti, in morbo peiore et lethali, ex cruditate cognosci signisque lethali-bus? Plura possent pro GALENO dici; sed sufficiat ea adduxisse, quae nemo facile inficias ibit. Addere tamen non incongruum erit,

(50) Si quis dicere vellet, coctionem in augmenta quidem morborum incidere, posse tamen haec adesse, licet nulla iam manifesta coctionis signa conspiciantur, cum morbus, in ascensu constitutus, spasmi suscipitur, qui coctionis signa, in excretis alias aduertenda, impedire possent: is certe non attenderet, non spasmos, in his casibus, cruditati et coctioni respondere.

erit, GALENI sententiam manifesto eo vergere, quo diximus. De augmento enim inflammationis differens, haec habet: *Cum autem influxus cessauerit, et quod in particula inflammatione obfessa continetur, putrefieri inceperit, calor quidem ob putredinem nascitur, et fusio magis propter calorem, unde etiam spiritus generantur, atque ob haec ambo particulae magis, quam antea distenditur, etiam si nihil insuat: secundum hoc tempus est inflammationis augmenti* (51). Constat ex his, GALENUM coctionem incipientem et symptomatum morbi augmentum considerasse sic, ut sint inter se arctissime connexa.

§. X.

Anamnesis finiti, diagnosi praesentis, praenotio finituri principii.

Quibus praelibatis cognoscitur, *signa finiti principii esse*: 10. magnitudo, diurnitas paroxysmorum; 20. coctionis manifesta signa; 30. signa cruditatis magnae lethalis, morbo tamen nondum consistente (cf. §. XII. seq.); 40. morborum, qui tres magnitudinis gradus recipiunt, gradus secundus, suis ex signis cognitus (52); 50. phaenomenon quoduis, notabilem novamque mutationum morbi seriem inferens (53). Quamobrem paroxysmi, nondum vigente morbo, in eodem statu permanentes; signa cruditatis non lethalis; primus morborum quorundam gradus; absentia phaenomeni notatu dignissimi in morbo, qui nondum adscendit, *principium morbi produnt*. Nonne ideo latebit id quandoque? Omnino, id iam momente GALENO (§. VII.) Neque tamen detrimentum inde, quod magni sit momenti, capit

(51) *de rot. morb. tempor. cap. 3.*

(52) Huc lues venerea, febris lenta, scorbutus aliique compositi morbi referantur.

(53) Eo signo utilissime uti possumus in cognoscendis morborum chronicorum augmentis, si forte incidat, ut ea non nescire e re nostra sit atque dubii haereamus. Nouimus enim, eiusmodi quandoque morbos diu, sine imminen-

pit ars medica (54). Ipse denique morbus, natura aegri, accidentia, anni tempestas, accessionum ratio *finituri principii praenotionem* suppeditant (55).

§. XI.

C o n s e c r a r i a .

Non datur morbus, qui principio sit destitutus (56). Fieri non potest, ut morbi diuersae durationis, principia, iisdem temporis limitibus circumscripta, nanciscantur (57). Quanto morbi sunt acutiores, tanto principia breuiore temporis interuallo percurrunt (58), nisi forte, vel ob id ipsum, quod principium nimis extenditur, aliis sint acutiores, quarundam variolarum exemplo. Optima crisis numquam in principia morborum cadere potest (59). Neque aegri in principii morborum moriuntur (60). Quo morbus acutus celerius principii tempus superat: eo erit crisis propior, eo

C 2

fa-

ti functionum laesione, ferri. Nonne ergo, si dubia res sit, eo possemus tempore augmenta morbi constituere, quo grauius, quo manifestius vitam sanitatemque hominis impugnant? Confer. CELSVS l. c.

(54) Quando enim principia morborum latent, id euenit ideo, quod celerrime morbus ad adscensum statimque properat, uti synochus (GALENVS *de rot. morb. temp.* cap. 5). Verum in tanta morbi festinatione inutilis quoque est principii notitia.

(55) HIPPOCRATES *Aphorism.* I. 12. GALENVS *de crisi.* libr. I. cap. 4 seqq. et cap. 19. libr. III. cap. 8.

(56) GALENVS *de crisi.* libr. I. cap. 17.

(57) IDEM l. m. c. cap. 2. 4.

(58) IDEM l. c.

(59) HIPPOCRATES *Epid.* libr. II. p. m. 998. GALENVS l. c. cap. 7. 8.

HIPPOCRATES *Aphorism.* II. 30.

(60) GALENVS *de rot. morb. temp.* cap. I. Atque tamen GALENVS (*de crisi.* libr. III. cap. 6.) concedit, mori quandoque aegros in morborum principii. Nam mors, inquit, *in tribus sit temporibus, principio, augmento et statu.*

facilius sanescet aeger, aut morietur (61). Initium itaque euentum, longitudinem morbi, crisin praefagit (62). Qui in principio constituti sunt acuti morbi, pleniorum victum ferunt, postulant (63). Conferunt, quae crudo aduersantur, remedia in principiis acutorum, damnantur euacuantia, nisi turgeat materia (64).

§. XII.

Augmenti et vigoris tempus.

De augmenti initio diximus; eius finem vigoris initium definit. HIPPOCRATES non obscure indicat, statum vehementissimum esse morbi tempus (65). GALENVS, suae doctrinae tenax eum sic considerat, vt cum paroxysmorum et symptomatum, tum coctionis et cruditatis rationem habeat. *Cum*, inquit, *quae ad accessiones duas pertinent, aequalia fuerint, morbum in vigore consistere demonstrant* (66). Et deinceps: *contingit autem nonnumquam duas accessiones, ubi maxime factae fuerint inuicem aequales, STATUS tempus circumscribere: nonnumquam vero vnam omnibus aliis praecedentibus reliquisque sequentibus esse maiorem. Ad tres autem extendi accessiones status tempus in morbis acutis non admodum accidit; in diuturnis vero non modo ad totidem, sed longe plurimas* (67). Vigorem morbi alias cum adultae animalium aetate comparat, qua praesente animalia pari robore, per aliquot annos, consistant (68). Synochum ideo longum sta-

(61) GALENVS *de crisib.* libr. III. cap. 5.

(62) HIPPOCRATES *Aphorism.* I. 7. 10.

(63) IDEM l. c. 22. GALENVS l. c. libr. I. cap. 9. libr. quos purgare conueniat, quibus medic. et quo temp. cap. 5. commentar. in Aphorism. HIPPOCR. cit. et IV. 10. GLASS *de febr.* comment. 7. pag. 69 seqq.

(64) *Aphorism.* II. 30.

(65) *de crisib.* libr. I. cap. 3.

(66) l. m. c. cap. 10.

(67) *de cor. morbor. tempor.* cap. 5.

(68) *de crisib.* libr. III. cap. 4.

statum nominat (69), quod tribus, quatuorue horis ab initio ad perfectissimum vigorem perveniat, inde prorsus aequalis sibi permanens continuo ad iudicium properet (70). Inflammationis vigorem describens (71), *dum, inquit, in pus iam vertitur, maximi dolores tunc partem apprehendunt; nam in puris generatione dolores febrisque magis, quam prius, infestant, vocatur autem huiusmodi tempus VIGOR AFFECTIONIS.* Et dein: *ubi concoqui coeperint, initium finiri, secundum autem tempus, quod adscensum nominant, accedere, at, cum ipsa concoctio maxime conficitur, VIGOR.* Denique lethalium morborum vigorem considerat (72). *In huiusmodi, inquit, morbis vigorem similiter cum eo, qui salubrium est, determinare non licet, nam illic maximae accessiones statum definiunt, hic non maximae aequae determinant: quippe cum morbus omnino non concoquatur. Verum intellectu maximum capere oportet, ad quod alias morbus pervenit, alias protinus occidit. In inflammatione, quae finitur, puris generatio vigoris terminus est; in ea vero, quae non finitur, homo etiam in eius adscensu mori potest: et vires validissimae usque ad extremam magnitudinem sufficere. Huius etenim inflammationis, quando non soluitur, immensa magnitudo vel in gangraenam, vel in putredinem terminatur. AETIVS tandem, vigorem definiens, VIGOR, inquit, vehementissima rotius morbi pars est (73).*

§. XIII.

(69) de tot. morb. temp. l. m. c.

(70) l. m. c. cap. 3.

(71) l. m. c. cap. 7.

(72) van SWIETEN l. c.

(73) Cui definitioni apprime respondent, quae GALENVS edixit (§. XII). Status, ex ELVS lententia, accessionum sibi et symptomatum aequalitatem vindicat. Vehementissimum autem morbi tempus nullius inaequalitatis capax est. Vigorem dein dixit illud morbi tempus, quo maxime concoctio perficitur. Atque verissimum est, quod in morbis non lethalibus,

quos

§. XIII

Augmentum et vigor quid?

Vehementissimum itaque totius morbi tempus, vocatur VIGOR seu STATUS MORBI (74). Quod vero tempus hunc et initium interfuit, dicitur INCREMENTVM, ADSCENSVS, AVGVMENTVM MORBI.

§. XIV.

quos aut excitat, aut sustentat cruditas, coctio, vi intensissimi motus, perficiatur. Morbis denique, in lethum abeuntibus, duplicis indolis vigorem tribuit (§. cit.). Manifesto enim in morbis, qui finiuntur, maximae accessiones, statum definiunt; in *lethalibus non maximae aequae determinant*, rationem addens: *quippe cum morbus omnino non concoquatur*. Quid his sibi GALENVS verbis velit? non facile intelligitur. Forte his indicare vult, istos morbos, cum non concoquantur, hominem citius quandoque, ob cruditatis vehementiam, occidere, quam possint accessiones maximae fieri, quales alias vi morbi, generatim spectati, factae fuissent, si modo aegri vires ferendo oneri diutius pares fuissent; tunc itaque mori quidem hominem in morbi *svi*, minime autem morbi, generatim considerati, vehementissimo tempore. Qua admissa explicatione, GALENVS morbis lethalibus duos quam verissime dedisset status; *unum* morbis lethalibus et non lethalibus communem, aegro scilicet ad vehementissimum usque morbi tempus vivente; *alterum* solis lethalibus attribuendum, ANTE vigorem quidem morbi, GENERATIM SPECTATI, IN vigore autem eiusdem morbi, sed in AEGRO SPECTATI, necantibus. Illustrabit haec exemplum. Morietur variolosus in medio suppurationis tempore: morietur is IN STATV VARIOLOSI MORBI; si quis vero moriatur tempore aut eruptionis, aut contagii: de eo sane dicere non possumus, eam IN STATV VARIOLARVM mortuum esse, siquidem hic in suppurationis tempus cadit: certo tamen certius IN EIVS, QVO LABORABAT, MORBI VARIOLOSI STATV mortuus est, cum, quo morbus tempore mortem aegro infert, omnium eum vehementissimum esse oportet. Verissima itaque dixit GALENVS. Forte etiam, quae sequuntur, verba aliam omnem explicationem renuunt. Dixit enim: *verum intellectu maximum capere oportet, ad quod alias morbus pervenit, alias protinus occidit* (§. ant.). Caeterum ex loco, §. ant. excitato, simul intelligitur, GALENVM lethaliu morborum vigorem in cruditate etiam posuisse, illi perfectissimae coctioni, quae alias, in morbo scilicet non lethali, hoc tempore expectanda fuisset, e diametro opposita. Exemplum inflammationis, quo vitur, id aperte docet. Neque id prius dictis repugnat, cum vehementissimus morbus omnino possit summam cruditatem producere, sicuti intensissima inflammatio in gangraenam sphacelumque degenerat.

(74) HIPPOCRATES *Aphorism.* I. 12. GALENVS ll. cc. passim,

§. XIV.

Confectaria.

Quis morbus suo cum augmento, tum statu gaudet (75). Perfectae crises unice possunt in statum aut tempus ipsi proximum cadere; quae augmenti tempore incidunt, infidae sunt, imperfectae, dubiae (76). Morbi longi tardius acutis diutiusque increscunt ac vigent (77). Quanto etiam morbus ex sua natura celerius procedit, tanto citius adscendit vigetque, tantoque breviori tempore augmenti sui ac vigoris tempus absoluit (78). Neque tamen acutiores aliis ista semper tempora breviora nanciscuntur, variolarum anomaliae indolis exemplo (79). Principii constitutio augmenti statusque rationem et tempus definit (80). In statu acutorum tenuissimo victu uti nos oportet (81). Cauendum quoque, ne, acuto morbo vigente, molimina naturae turbentur (82). Qui moriuntur aegri, in eius, quo detinentur, morbi statu pereunt, licet in morbi, generatim spectati, principio, augmento atque statu fatis cedere queant (83).

§. XV.

Signa augmenti et status.

Signa tam praesentis, quam futuri augmenti leguntur §. X. at finitum id esse, edocent vigoris signa, quae sunt 1° aequalitas accessionum vehementium et diutius protractarum; 2° phae-

(75) Augmentum unicumque morbo tribuit GALENVS, his tamen exceptis morbis, quorum principia necant (cf. n. 60.). Qui etiam morbi, nec in principis suis, nec augmentis occidunt, omnes, ex EIVS doctrina, ad statum perueniunt. Confer. n. 73.

(76) GALENVS *de crisy.* libr. I. cap. 10. 20. libr. III. cap. 5. 6. 10. et passim.

(77) IDEM l. c. libr. I. cap. 10. 17.

(78) IDEM l. c. cap. 4. HIPPOCRATES *Aphorism.* l. 7.

(79) SYDENHAM *oper. omn.* Tom. I. pag. 145.

(80) GALENVS l. c. cap. 4. 19.

(81) HIPPOCRATES *Aphorism.* l. 8.

(82) HIPPOCRATES l. c. II. 29.

(83) confer. not. 73. 60.

phaenomenon morbi praecipuum et diuturnum, sibi, sua in vehementia, aequale; sicuti calor in synocho; 3°. crisis cum signis perfectissimae coctionis; 4°. cruditas, summa vi morbi enata 5°. tertius quorundam morborum gradus (§. X.). Quandoque tamen, citissime praeterfluens, praesens dignosci nequit, quod monuit iam GALENVS (84). Principii ratio, coctionis cruditatisque signa, dies indices, ea denique, quae sub finem §. X. dicta sunt, vigorem praedicunt (85). Signa tandem praesentis status elapsa et decrementum morbi, superatum eum esse ostendunt.

§. XVI.

Decrementi tempus.

Vigor morbi *vel* lethum infert, *vel* morbi vim frangit (86). Superatum itaque morbi vigorem, remissio eius finisque sequantur necesse est. Tempus magis magisque remittentis, post vigorem, morbi vocatur DECREMENTVM MORBI. Quare morbi omnes, si modo ab his, qui occidunt, recesseris, decrementi tempore gaudent. Eius signa definitio et §§. IV. V. X. XV. suppeditant. Nemo hoc tempore, vi decrescens morbi superatus, moritur (87), illudque, quod ad magnitudinem eius spectat, vigoris crisisque rationi responderet. Quandoque adeo est brevis ambitus, ut sensibus usurpari nequeat (88). Fieri non potest, ut, decrescente iam morbo, crisis nascatur (89), licet extensa eum commitari soleat. Ne ergo haec victu, regimine, medicamentis turbetur, atque virtus aegri labefactata magis laedatur, cauendum.

§. XVII.

Nascentis morbi tempus.

Supereft, ut quae pertinent ad ZEVIANI doctrinam (§. II.) adiciam. Toti morbo duo quidem tempora tribuit, quorum

(84) *de crisib.* libr. I. cap. 3.

(85) GALENVS ll. cc.

(86) GALENVS *de crisib.* libr. III. cap. 5, 6.

(87) GALENVS l. m. c. cap. 5.

(88) *idem de tor. morb. temp.* cap. I.(89) GALENVS *de crisib.* l. m. c. cap. 5.

rum *unum* tempore, quo, ab admiffa cauffa morbus nascitur, computat, *alterum* autem id nominat, quod, ingrediente morbo, incipit, atque, eo foluto, finitur. Illud ideo *NASCENTIS MORBI TEMPVS* dicere malle. Quod vero maximum est, tanti id tempus momenti esse *ZEVIANI* cenfet, vt, quod magis, in formanda morborum prognofi, attendi mereatur, inueniatur nulum. Quot enim id dies, menses, annos complet, tot quoque, ex *EIVS* fententia, complebit morbus. Neque tamen haec aut omnibus morbis accommodat, aut fine limitibus edixit, paulo interea, quam optarem, magis quatuor ifta, quae tractauimus, totius morbi tempora defpiciens. De quibus omnibus, fuas ad rationes reuocatis, non difficile erit, iudicium ferre. Negari nequit, accidere quandoque, vt nascentis morbi tempus illi alteri, quod morbus ipfe complet, ad amiffim respondeat; neque inficias ire poffumus, habere ea tempora quandam ad fe inuicem rationem, cum toties vel ideo morbus obferuetur chronicus, quod lentius eius generatio proceffit, cauffa interea altiores radices agente. Numquam tamen eo me adigi patiar, vt *ZEVIANI* partibus faueam, cum obferuatio, ad cuius demum edicta omnia redeunt, quotidie viri clariff. fententiam refellit. Scio quidem, adeo *EVM* arctis limitibus *SVAM* doctri nam circumfcripiffie, vt ipfi, pro re nata, liceat, quemlibet illi aduerfum cafum declinare. Cum tamen *IPSE* fateatur, illis conditionibus non obftantibus, rariffime accidere, vt exceptione opus habeat, quam condidit, regula: oportet fane *EVM* concedere, ad morborum longe maximum numerum *SVAM* poffe doctri nam adplicari. Neque vero, in noftris regionibus, eius veritatem confirmatam videmus; neque crederem, tanti Italiam a noftra Germania differre, vt ea inde obiectio dilui queat. Praeterea nec rationi ifta doctri na contentanea est, cum tempus, per quod durant mutationes, non femper respondeat illi, quo antea, ad eas producendas, opus erat. Denique, quando id antiquis viris verit vir clariff. quod, illud non attendentes tempus, optimum praedictionum fontem neglexerint: nec difficultatum, quibus *SVAM* doctri na premitur, nec temporum, quae confiderabant veteres, naturae fati mihi, nimium, in re noua, cuius extitit auctor, *SIBI* placens, meminiffe videtur.

D

PRAE-

PRÆNOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. D. P.

IO. PET. EBERHARD.

*N*on excidi spe, quam de TE conceperam, præstantissime
BEICKARDT. Singularis TVA diligentia, laudabilis in addiscendis
omnibus Medicinæ partibus assiduitas, et morum integritas, fecerunt,
ut semper sperauerim, talem TE futurum, qualem TE hodie nobis sistis.
Diligentissimus fuisti in praelectionibus Illustrum Virorum, qui no-
stram ornant Academiam, auditor. Et non absque insigni animi vo-
luptate assiduitatem TVAM in physicis, mathematicis et physiologicis
meis scholis perspexi. Accipe itaque iam merita diligentiae et acqui-
sita eruditionis praemia, Gradum nempe Doctoris, et summos in Me-
dicina honores. Gratulor TIBI hos honores ex animo, optoque ut
iisdem quam diutissime in multorum aegrorum salutem, et reipublicae
emolumentum utaris. Vale, amicissime BEICKARDT et me quod fa-
cis ama. Dab. in Reg. Frid. d. 20 Dec. 1771.

VIRO

VIRO CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
IOANNI CHRISTIANO BEICKARDT
SVMMS IN SCIENTIA SALVTARI HONORIBVS
CANDIDATO DIGNISSIMO

S. D.
IOANNES CHRISTOPHORVS NIEMANN. M. C.
DESSAVIA-ANHALTINVS.

*Gratissimum mihi est dissentientis munus, quod beneuole in me collo-
care voluisti. Datur mihi hoc modo exoptatissima occasio, ILLVSTRI
PRAESIDI TVO, communi nostro optimo praeceptorum, sub cuius praefidio
ante aliquot tempus prima vice dubia mihi proferre licuit, animum meum
gratissimum et deditissimum declarandi; datur mihi etiam occasio, TIBI,
hoc festo TVO die, quo lauream doctoralem, dignum hocce diligentiae
TVAE praemium, reportas, fausta quaeris atque prospera publice adpre-
candi. Lubenter itaque TECVM in arenam descendo, proferam dubia
quaedam, non eo animo, ac si re vera de iis dubitarem, quae in disserta-
tione TVA proposuisti, sed ut TIBI occasionem dem, qua ea, quae pro in-
signi TVA doctrina, docte conscripsisti, adhuc uberius explicares. Indefessae
TVAE diligentiae et alacritatis, qua salutari scientiae operam nauasti, per
aliquot tempus comes et spectator fui, et assiduitatem TVAM admiratus
sum. Cum haec TVA singularis diligentia, insignibus insuper ingenii do-
tibus adiuta fuerit, quid mirum, TE, tam eximios in scientia nostra fe-
cisse progressus. Quantum autem profeceris, hoc docet praesertim disser-
tatio TVA, qua haud vulgare doctrinae TVAE specimen exhibuisti. Gra-
tulator PAT. I TVO OPTIMO de filio doctissimo, et imprimis illis gra-
tulator, qui t. VM auxilium implorabunt, de praetaro medico. Sis semper
felix in exercitio artis, et SVMVM NVMEN benigne adsit conamibus
TVIS. Mei memoriam TIBI habeas commendatam. Vale. Dab. in Regia
Fridericiana. D. XX. Decemb. CIOIDCCXXI.*

D 2

VIRO

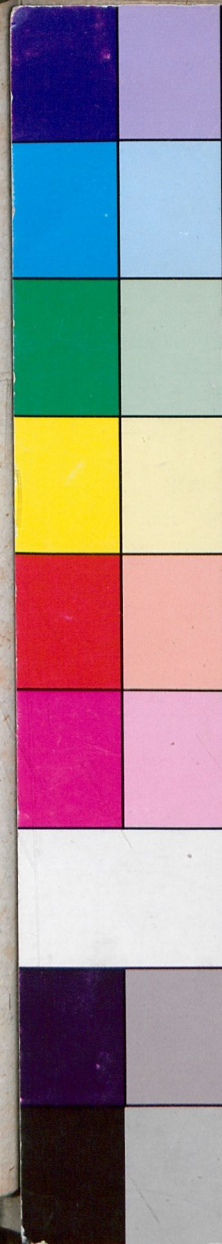
OMNIBUS V I R O
 PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO
 IOANNI CHRISTIANO BEICKARDT
 SVMMORVM IN MEDICINA HONORVM
 CANDIDATO DIGNISSIMO
 AMICO SVO E PAVCIS DILECTISSIMO
 S. P. D.
 PETRVS FRIDERICVS MATTHISSON
 THEOL. CAND.

Cum nihil mihi, ex quo TE noui, noui autem TE ex eo tempore, quo noster Wegnerus discessit, exoptatius contingere potest, quam meam in TE amicitiam, quae quidem summa est et integerrima, declarari saepius; tum haec imprimis occasio mihi accidit iucundissima, qua TIBI significare amorem meum publice possim. Itaque gratulor TIBI, atque ex animo gratulor hunc diem, qui festus et honorificus TIBI illuxit, TIBI, his, quibus aueris, honoribus viro dignissimo. Praeclaro, quo gaudes, ingenio, non solum summam semper assiduitatem in litterarum studiis, verum morum etiam elegantiam auxisti amabilem. Quibus ex causis TE vehementer amari atque, credas, in posterum amabo, immo magis, si vnquam meo in TE amori accedere aliquid potest, amabo; hoc vnicum rogaus, vt et illam amicitiam, qua me adhuc amplexus es, mihi per omnem vitam conserues. Valeas et quaecunque agis, agas feliciter. Dab. Halae d. XX. Decembr. MDCCCLXXI.

X2338867

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Inches
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8

S MORBI
ORIBVS

177746

5

DECRETO
CVLTATIS MEDICAE
FRIDERICIANA

A. E. S. I. D. E.
RISTLIEB KEMME

ROF. PVBL. ORDIN.
NATVR. CVRIOS. SODALI

DR DOCTORIS

E OBTINENDO
C. C I D I C C L X X I
E D I S P V T A B I T

C O R
H. A. N. B E T C K A R D T
S. M A G D E B V R G.

H A L A E
S H E N E L I A N I S.